

Pāvilosta - brīvdienu mājas vai dzīvesvieta?

Mg.geogr. Katrīna Kukaine un Ričards Liepiņš (foto Ivars Kukainis)

Vecā un jaunā Pāvilosta dzīvo katra savā laiktelpā. Jaunās pilsētas iedzīvotāji šķērso veco Pāvilstu, lai sasniegtu jūru. Pa ceļam sajūt to noskaņu, ko rada tikai Pāvilstai raksturīgās ielu perspektīves, kas iesliecas ūdenī, dabas un cilvēka radītās vides dialogu, kultūrvēsturiskas vērtības, kas Pāvilstai piešķir tās telpisko kvalitāti. Bet par ko Vecā Pāvilosta kļūs nākotnē – pāvilstnieku pēcteči turpinās apdzīvot senču mājas, jauni iedzīvotāji aizpildīs šobrīd tukšos namus, bet varbūt tā kļūs par brīvdienu māju ciematu – dzīvīga vasarā, bet snaudoša ziemā?

Kultūras un dabas vērtības var kalpot par būtisku dzinējspēku vietas attīstībā (un kādēļ ne Pāvilstā?) ja tās ir vitālas, pieejamas un jēgpilnas ikvienam, kurš par to interesējas, bet daudz būtiskāk - svarīgas tiem, kam ar tām jāsadzīvo ikdienā. Pāvilosta ir daudz pētīta, plānota, diskutēta, bet šoreiz uzmanība tika pievērsta Pāvilstas vecajai daļai, lai mēģinātu izprast tās vērtības, identificēt iedzīvotājiem svarīgus mezglus un rast to nākotnes vīziju, ar kuru vecā Pāvilosta atgūtu dzīvīgumu.

Pāvilstas vērtības

Pāvilstas vēsturiskais centrs nav valsts aizsargājam kultūras piemineklis – un nav, jo pati pašvaldība to nevēlas - kaut arī tam saglabājusies Latvijai unikāla un savdabīga 19.gadsimta pilsētībūvnieciskā struktūra - regulārs plānojums, kur ap taisnstūra apzaļumotu laukumu centrā kārtojas perimetrālā apbūve taisnstūra kvartālos, ar ielu trasējumu, kuru gala perspektīvēs paveras jūras krasts. Pāvilstas dzimšana saistīta ar Liepājas kara ostas būvniecību, kam bija nepieciešami laukakmeņi, tādēļ tika meklēts ērts risinājums to transportēšanai. Jūras ostas izbūve atklāta 1879.gadā, vienlaicīgi tika celts arī ciemats ostas celtniekiem, tirgotājiem un jūrniekiem. Ciematam deva tā dibinatāja Paula Lielinfelda vārdu un nosauca par Pāvilstu (*Paulshafen*). Pirmā mūra ēka ciematā bija Loča māja, kurai pamatakmens likts 1879.gadā. Ciemata plānojumā galvenās ielas orientētas A-R virzienā pārējās perpendikulāri Z-D virzienā ar centrālo laukumu – šobrīd E.Šneidera laukumu. Līdz 1929.gadam astoņās ielās bija uzbūvētas jau 200 mājas, tomēr pilsētas tiesības Pāvilstai piešķirtas tikai 1991.gadā.

Vecās Pāvilstas kultūrvēsturiskās vērtības ir raksturīgā vēsturiskā apbūve, tās mērogs un raksturs pilsētvides ainavā, ielu perspektīvas, detaļas, daba un zaļumu sistēma, plānojuma pilsētībūvnieciskā struktūra. Tomēr tikpat liela nozīme ir raksturīgās vides dzīvotspējai mūsdienu arhitektūrā, kas palīdz saglabāt īpašo vietas garu. Jauna kvalitatīva arhitektūra, kas ciena Pāvilstas dzīves vidi, disonē ar nepārdomātiem, mazkvalitatīviem vēsturiskās apbūves pārveidojumiem „komforta” vārdā, kas radušies neatkarības gados, kā arī vēlāk, neraugoties uz samērā striktajiem pilsētas apbūves noteikumiem.

Dr.hab.geogr. Aija Melluma ir norādījusi uz ainavaviskā aspekta būtisko nozīmi Pāvilostas attīstībā, kas attīstības plānošanā kalpojis kā vienotājspēks. ¹ Tas ir nozīmīgi, jo arī Eiropas ainavu konvencija norāda uz ainavu sabiedrisko lomu kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, kā arī saimnieciskajai darbībai labvēlīgu resursu. ²

Tomēr svarīgākais, kā norāda minētā konvencija, ir paturēt prātā, ka "ainava" nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, cienīt vērtības, ko vietas iedzīvotāji ainavai ir piešķīruši.

Ainavu arhitekta un Pāvilostas iedzīvotāja Uldze Liepiņa veica sociālu aptauju pāvilostnieku vidū, lai izprastu, ko tie uzskata par pilsētas telpiskajām vērtībām kopumā, kā arī saglabājamā dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.

Aptaujātie visās vecuma grupās nešaubīgi par galveno vērtību uzskata jūras tuvumu. Aptaujātie vecumā grupā no 26 līdz 45 gadiem pievērš uzmanību estētiskajām telpas kvalitātēm – arhitektūrai, raksturīgajai apbūvei, pilsētas plānojumam un kultūrvēsturiskajai videi, kā arī kā īpašu vērtību uzsver Pāvilostas kā mazpilsētas raksturu – līdzsvaru starp sakārtotību infrastruktūrā un dabas skaistumu. Savukārt, aptaujātie, kas vecāki par 46 gadiem kā vērtības izceļ sociālus aspektus – ostu un zvejniecību kā darba devējus, cilvēkus un latvisko vidi, un kopā ar dabas vērtībām uzsver mieru un klusumu kā Pāvilstotas dzīves kvalitāti.

Savās atbildēs pāvilostnieki nosaukuši, viņuprāt, saglabājamās Pāvilostas dabas vērtības: Pelēko kāpu, jūru un tās krastu, pludmali, kāpas, apkārtējos mežus, Pāvilostas parkus – Simtgades parku, Upesmuižas parku un Piecdesmitgades parku, Vētras priedes un Mīlestības priedi, kā arī, protams, Sakas upi un tās krastus.

Aicināti nosaukt saglabājamās kultūrvēsturiskās vērtības, iedzīvotāji min atsevišķus objektus: Pāvilostas muzeja ēka (viena no retajām neskartajām un savu autentiskumu saglabājušām ēkām pilsētā), mūzikas skola, mākslas skola, baznīcas, kultūras nams, Upesmuižas komplekss, vecais spirta brūzis. Tiek minēta arī tradicionālā vide kopumā, zvejnieku sētas, vēsturiskais plānojums un neapbūvētās zaļās platības, bet tikpat nozīmīgas ir nemateriālas vērtības vai raksturiesīmes, kas liecina par Pāvilostas vēsturiskajiem iedzīvotājiem un to nodarbošanos – zvejniecība, osta, kultūras tradīcijas un arī – kā ar smaidu atzīmē paši pāvilostnieki - „kurzemnieku kašķīgums” .

Aizsardzība kā instruments

Bet vai Pāvilostas vērtības ir jāaizsargā valstiski, lai tās saglabātu? Eiropas Padomes ietvarkonvencija par kultūras mantojuma nozīmi sabiedrībai uzsver kultūras mantojuma potenciālu kā resursu ilgtspējīgas attīstības un dzīves kvalitātes nodrošināšanā

---

¹ A.Melluma. Pāvilosta. Pilsēta ainavā un pilsētas ainava. „Latvijas Architektūra” 148 #2(70)/07

² Eiropas Ainavu konvencija, pieņemta Florencē 2000.gadā.

nepārtrauktas attīstības procesam pakļautajā sabiedrībā³. Tā aizsardzība ir galvenais faktors, kas sasaista attīstību, kultūras daudzveidību un mūsdienīgu radošumu. Tomēr kāda sabiedrības daļa to uztver kā apgrūtinājumu un kavējošu faktoru dzīves komforta līmeņa uzlabošanai. Viedokļu daudzveidība – demokrātijas pamats, tādēļ diskusija turpinās.

Teritorijas plānojumā 2008.-2020.gadam Pāvilostas vēsturiskais centrs bija iekļauts kā potenciāls valsts aizsargājams kultūras piemineklis. Tā kā laika gaitā Vecā Pāvilsta tā arī saglabāja tikai savu potenciālo pieminekļa statusu, 2010.gadā biedrība „Vides aizsardzības klubs” un Pāvilostas kultūrvēsturiskais vides centrs sarosījās un lūdza Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai pārdomāt ierosinājumu piešķirt kultūras pieminekļa statusu Pāvilostas vēsturiskajam centram. Inspekcija arī lēma - atbalstīt objekta iekļaušanu kā vietējās nozīmes pilsētībūvniecības pieminekli, norādot tā saglabājamās vērtības – unikāla un savdabīga 19.gs. pilsētībūvnieciskā struktūra, vēsturiskā apbūve, tās mērogs un raksturs pilsētvides ainavā, apbūves tradīciju pārmantojamība. Tomēr aizsardzības statuss bez pašu iedzīvotāju un to pārstāvniecības atbalsta nav ilgtspējīgs un jēgpilns. Tādēļ tika uzrunāta Pāvilostas novada pašvaldība viedokļa saņemšanai un nosūtītas vēstules nekustamo īpašumu īpašniekiem aizsardzībai paredzētajā teritorijā, apmēram 200 personām. Inspekcijai atbildēja 27 iedzīvotāji (13 par, 11 pret, 3 vienalga). Tomēr Inspekcija sarunu ar iedzīvotājiem turpināja, 2011.gada janvārī aicinot iedzīvotājus uz atklātu diskusiju. Pāvilstnieki sadalījās it kā divās karojošās frontēs. Vieni aizstāvēja ideju Vecajai Pāvilstai piešķirt pieminekļa statusu un līdz ar to stingrākus noteikumus nākotnes attīstībā, bet arī papildus iespējas. Otri kategoriski iebilda, norādot ka jaunās prasības pārsniegs viņu finansiālās iespējas, kā arī ir morāli nepieņemamas – „māju no tēvu tēva mantoju, kāpēc lai man kāds tagad norādītu, kādu jumtu tai likt?!” Visbeidzot Pāvilostas novada dome pieņēma lēmumu neatbalstīt Pāvilostas vēsturiskā centra iekļaušanu Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā.

Vai kultūras pieminekļa nosaukuma statiskums vai personiskās brīvības ierobežošanas iespējamība pāvilstniekiem rada alerģiju pret vārdu „ aizsardzība”? Drīzāk tas ir dialoga trūkums, vai multiloga – daudzpusējas sarunas neesamība, kurā viens ieklausās otrā. Ir atnācēji, svešie – jaunie, ambiciozie (ko tādi saprot? Tie jau tikai vasarās sabrauc un trokšņo?) un palicēji, savējie (ko tad tie – vecie un iesīkstējušie? Vai viņi kaut ko saprot no mūsdienīgām pārmaiņām?). Bet vietas nākotnes plānošana ir viedokļu un interešu saskaņošana. Arī to viedokļu un interešu, kas definē vērtības – dabas, kultūrvēsturiskās, materiālās, nemateriālās, ekonomiskās un sociālās.

---

³ Eiropas Padomes ietvarkonvencija par kultūras mantojuma nozīmi sabiedrībai, pieņemta Faro 2005.gadā

Atmodināt Pāvilosotus – attīstības vīzijas

Pirms vairāk nekā gada Pāvilostas aktīvisti nolēma sarīkot plenēru, sapulcinot dažādas ieinteresētās puses, lai radītu profesionāli pamatotas Pāvilostas „vecā ciema“ attīstības vīzijas. Tas bija dialoga mēģinājums un centieni pierādīt, ka var mainīties, cienot veco, un saglabāt vērtības, virzoties uz priekšu.

Tieši šī dialoga meklējumos bija izvēlēts plenēra dalībnieku sastāvs – profesionāļi, mācībspēki, vietējie, iebraucēji, attīstītāji, jaunie censoņi, institūcijas: attīstītājs Andris Vītoliņš, tūrisma specialists Artūrs Skroderis, arhitekte un viesu nama „Vēju Paradīze“ saimniece Brigita Bula, Rīgas Tehniskās universitātes arhitektūras fakultātes pasniedzējs un Sakas novada Sakas pagasta teritorijas plānojuma projekta vadītājs Egons Bērziņš, arhitekts un Pāvilostas teritorijas plāna līdzautors Gunārs Lūsis-Grīnbergs, Liepājas Pilsētas Būvvaldes Arhitektūras daļas vadītāja un Vecliepājas rajona arhitekte Gunta Šnipke, biroja NRJA arhitekte Ieva Lāce, Liepājas reģiona apvienotās būvvaldes arhitekts Jānis Grundbergs, arhitekte un telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras studente Karīna Jansone, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas pārstāve Katrīna Kukaine, Pāvilostas novadpētniecības un aizsardzības sabiedriskās organizācijas pārstāve Marita Horna, arhitekts un eksperts integrētā ūdens plānošanā Pēteris Strancis, arhitekts un vairāku Pāvilostas objektu autors Ralfs Rešetniks, Pāvilostas iedzīvotāja, Šneidera laukuma attīstītāja un sabiedriskā aktīviste Skaidrīte Solovjova, biroja NRJA arhitekts un vairāku darbu autors Pāvilostas novadā Uldis Lukševics, ainavu arhitekte un Sakas ielejas projekta autore Uldze Liepiņa, biedrības "Pāvilostas Laivas" un laivu nomas / zvejas/ infrastruktūras projektu dalībnieks Valts Videnieks un Ričards Liepiņš - Pāvilostas domes attīstības projektu koordinators, biedrības "Pāvilostas laivas" dibinātājs un plenēra galvenais iniciators.

Attīstības vīzijas tika veidotas vairākos virzienos:

- Pāvilostas kopējam struktūrplānam
- teritorijai starp Dzintaru ielu un Sakas upi no zivju rūpnīcas līdz „zvejnieku molam“ , bet arī pašai Dzintaru ielai
- Šneidera laukumam
- Pilsētas jūras / zemsedzes robežai no mola līdz Jūrakmenim, tātad vecās Pāvilostas jūras piekrastei

KĀPĒC PLĀNOT? Šo jautājumu plenēra dalībnieki uzdeva viens otram vispirms. Pāvilostā (tāpat kā daudz kur citur Latvijā) bieži vien teritorijas plānojuma detalizācija ir visai brīvi interpretējama, īpaši, ja detaļplānojuma izstrāde tiek nodota uzņēmēju rokās. Lai nodrošinātu patiesi harmonisku pilsētas attīstību, nepieciešams aktuālā teritoriālā plānojuma un pilsētas esošās situācijas kontekstā apzināt kopējās publiskās telpas struktūras un veikt detalizāciju. Teritorijās, kurās formulētas pilsētas ilgtermiņa interesēm būtiskas funkcijas un attīstības virzieni, rodas labvēlīgi nosacījumi koordinētai līdzekļu un resursu piesaistei no uzņēmējiem, sabiedriskām organizācijām, iedzīvotājiem un pašvaldības.

KĀPĒC SĀKT AR CENTRU (VECO CIEMU)? - bija otrs būtiskākais jautājums. Jo tā ir Pāvilostas komplicētākā, aktīvāk izmantotā un izaicinājumiem bagātākā daļa. Trīs plenērā apskatītajās teritorijās jau šobrīd notiek vai tiek plānotas aktivitātes, kas vairākos gadījumos nav ievērtētas pilsētas kopējās publiskās telpas attīstības kontekstā. Plenēra uzdevums bija radīt šo kontekstu, definēt vērtības iedzīvotājiem un pilsētas viesiem, atrast jau esošus resursus un ieskicēt pārmaiņu virzienus.

PLĀNOŠANAS SOCIĀLAIS ASPEKTS ieņēma būtisku daļu debatēs par Pāvilostas pilsētas attīstību, jo cilvēki veido (vai neveido) pilsētu, rada (vai nerada) pilsētā dzīvību. Tika ņemts vērā sarūkošais pilsētas aktīvo iedzīvotāju un bērnu skaits un iedzīvotāju viedokļi par situāciju pilsētā, kas pausti 2010 gadā biedrību veiktajās aptaujās. Pie katras no aktivitātēm tika apspriests jautājums ne tikai par tās lietotājiem, bet arī veidotājiem – pilsētas pastāvīgajiem vai sezonas iedzīvotājiem.

VECĀS PĀVILOSTAS PUBLISKO TELPU STRUKTŪRA

Publisko telpu struktūru nosaka cilvēku plūsma, kas tiek organizēta ar ielām, takām, pludmali, upi un šo plūsmu veidotie krustpunkti - mezglu punkti. Struktūrai nozīmīgi ir mezglu punktos esošie sabiedriskas funkcijas objekti, kā piemēram, tirgus laukumi, veikali, izglītības iestādes. Pareizi veidojot un organizējot mezglu punktus, ir iespējams radīt vai izmainīt plūsmas, tādējādi plānot pilsētas attīstības virzienus. Skicējot struktūrplānus, iezīmējās kopīgie akcenti.

Galvenās plūsmas

Galvenās cilvēku plūsmas Pāvilostā, koncentrējoties uz Veco ciemu, veido Dzintaru iela, Kalna iela, jūras krasts no moliem līdz Jūrakmenim, celiņi gar Sakas upi, takas no jaunā ciema caur pelēko kāpu uz jūru. Lielākā daļā no šīm plūsmām Pāvilostā ir aktīvas tikai vasaras sezonā un arī tikai pie labvēlīgiem laika apstākļiem. Pārējā sezonā plūsmas mazina fakts, ka mezglu punktos nav tādu infrastruktūras objektu, kas kalpotu par mērķi visa gada garumā.

Galvenie Vecā ciema mezglu punkti

Rezumējot plenēra laikā ieskicētos struktūrplānus, tika noteikti šobrīd būtiskākie 10 mezglu punkti un aktivitātes Vecajā ciemā un piegulošajās teritorijās. Šajos punktos aktuāli ir piesaistīt privātu vai publisku, vai privātu/publisku kapitālu plānoto funkciju realizēšanai un izstrādāt detālplānojumus pilsētas ilgtermiņa attīstības (ne tikai katra konkrētā brīža attīstītāja) interesēs.

PIEJŪRAS PARKS – Dzintaru ielas sākums un pludmale, tālākais plūsmas punkts pilsētas R virzienā. Plenēra eksperti uzskatīja, ka ir nepieciešams radīt spēcīgāku, pastāvīgu cilvēku plūsmas galapunktu, kas vienlaicīgi būtu arī pilsētas vizītkarte iebraucējam no jūras puses. Šai vietai ir augsts potenciāls, jo te koncentrējas nozīmīgi Pāvilostas pilsētas elementi - vienlaicīgi pilsēta un jūrmala, moli un osta, kultūras, atpūtas un sporta objekti. Nākotnē varētu šeit būt sērfošanas klubs, jūras laivas, neliela vissezonas

kafejnīca ar skatu uz jūru, sabiedriskās tualetes utmlīdz. Šīs vietas detalizācija ir ļoti būtiska pilsētas tēla veidošanai un pateicīga publiskās-privātās partnerības projektu realizēšanai.

100 JAHTAS ostā - sliexsnis, pie kura pilsēta var sākt uzņemt starptautiskas regates un caur tām pilnvērtīgi iekļauties Baltijas jūras mazo ostu aprītē. Jahtas pašas rada tūristu plūsmu, kā arī piesaista sauszemes tūristus. Arī šis mērķis prasa ostas, pilsētas un uzņēmēju ilgtermiņa sadarbību, kā arī piedāvā darba vietas.

JŪRAKMENS KEMPINGS – Kalna ielas gals un pludmale. Tālākais plūsmas punkts Z/A virzienā un otrs potenciāli nozīmīgākais galapunkts virzienā cauri Pāvilstai uz jūru un gar jūru. Publiskā teritorija ar labiekārtotu pieeju jūrai, kas var apkalpot lielāku cilvēku plūsmu apkalpošanai, nodrošinot pilsētas attīstībai nepieciešamās funkcijas vismaz no maija līdz oktobrim.

ŠNEIDERA LAUKUMS – Vecā ciema potenciālais centrs un mezglu punkts, ko nepieciešams sakārtot un atdzīvināt. (pēc iedzīvotāju aptaujas rezultātiem par pilsētas centru šobrīd tiek uzskatīts „Top” veikals Turgus ielā 1).

LAIVU AKTIVITĀTES UN SAKAS CEĻŠ - viennozīmīgi ir Pāvilstas potenciāls, kas piedāvā mazās uzņēmējdarbības iespējas un var izcelt Pāvilstu uz kopējā tūrisma piedāvājuma fona turklāt pagarinot tūrisma sezonu salīdzinājumā ar ierasto pludmales tūrisma. Aktivitātes saistītas gan ar ostas, gan citiem upmalas infrastruktūras objektiem, kuru veidošana jākoordinē kopējā mērķa sasniegšanai.

SAKAS PIESTĀTNES – ŪDENSCEĻŠ uz jauno Pāvilstu un Sakas centru. Ūdensceļa kā alternatīva transporta ceļa aktualizēšana. Aktuāla arī jaunu publisko telpu veidošana pie Sakas upes, kas uzlabotu pāvilstnieku dzīves vid, kā arī dod iespēju jaunu tūrisma maršrutu radīšanai.

JAUNAIS TIRGUS UN TĀ INFRASTRUKTŪRA – viduspunktā starp jauno un veco ciemu varētu veidot pakalpojumu vietu vienlīdz ērti sasniedzamu no abām pilsētas daļām. Potenciāla pilsētas tirgus vieta nākotnē, tomēr eksperti uzskatīja, ka vispirms tirgus „jāuzaudzē” vecajā ciemā. Tuvākajā laikā šajā teritorijā racionāli būtu izvietot, piemēram, bezmaksas autostāvvietu (līdz ar to daļēji apturot tālāku automašīnu un cilvēku ieplūšanu pilsētas vecajā centrā) un citus publiskus (īpaši pilsētas viesiem paredzētus) pakalpojumus.

JŪRAS CEĻŠ/PELĒKĀS KĀPAS TAKA – no Jaunās pāvilstas gar Jauno tirgu uz Jūru. Kompleksi ar mezglu punktu Nr.5 un autostāvvietu jārisina cilvēku kustība uz pludmali caur Pelēkās kāpas lieguma teritorijai. Šis būtu labiekārtots tsākais Pāvilstas jaunā ciema iedzīvotāju ceļš uz jūru nodrošinot iespēju baudīt pelēko kāpu to nebojājot.

KREISĀIS KRĀSTS —no kreisā krasta plāniem ir būtiska atgriezeniskā saite uz labo krastu. Šobrīd neizplānota un nesakārtota teritorija, nozīmīga publisko telpu struktūrā un pateicīga publiskās-privātās partnerības projektiem.

SAIKNE AR KREISO KRĀSTU - lai aktivizētu, atdzīvinātu Sakas upes kreiso krastu, tas būtu jāpadara publiski pieejams, veidojot saikni no Vecā ciema iepretim kādam no labā krasta mezglu punktiem – Piejūras parkam, šneidera laukumam vai starp tiem. Sākotnēji tas varētu būt arī laivu prāmis.

Vecās Pāvilstas struktūrplāns, Variants A

Variantā A kā galvenā „iela“ tiek norādīta Sakas upe, bet Dzintaru ielai atvēlēts „iepirkšanās“ ielas statuss. Akcentēti 3 apmeklētāju centri – divi pie jūras esošajās stāvvietās, viens pie pašreizējā Tūrisma informācijas centra ar perspektīvu attīstības virzienu zivju rūpnīcas teritorijā. Zivju apstrādi savukārt plānots pārcelt uz Sakas upes kreiso krastu. Paredzētas divas auto stāvvietas - Tirdzniecības un Lejas ielās – pie veikaliem un Šneidera laukuma. Divas stāvvietas jūrmalā un vēl viena stāvvietā pie domes. Akcentēta promenāde gar Simtgades parku. Tirdzniecības un bērnu laukumi izvietoti Šneidera laukumā.

Vecās Pāvilstas struktūrplāns, Variants B

Variantā B spēcīgi akcentēts Šneidera laukums kā Vecā ciema centrālais mezgls. Papildus Dzintaru un Kalna ielas publiskajām ārtelpām Tirdzniecības ielas galā uz vecajiem pāļiem atjaunota laipa un blakus izvietota vasaras kafejnīca. Kā publiskā zona akcentēts Sakas krasts līdz pat domes ēkai. Akcentēti skati no senā pilskalna, šobrīd kultūras nama, un Simtgades parka paaugstinājuma.

Vecās Pāvilostas strukturplāns, Variants C

Variantā C kā publiskā zona papildus akcentēts Sakas upes kreisais krasts un iepļānots gājēju tilts uz to no Vētras ielas gala.

Vecās Pāvilostas strukturplāns, Variants Z

Variantā Z papildus esošajam ielu tīklam akcentēts ūdensceļš - Sakas upe, Jauno ciemu un jūru savienojošais gājēju/velo ceļš pāri Pelēkajai kāpai. Spēcīgi akcenti ar kafejnīcām un skatu laukumiem Dzinatru un Kalna ielu galos. Pašreizējā zivju rūpnīca nākotnē paredzēta, kā sabiedriskā teritorija. Centrā pie Tūrisma informācijas centra paredzēta laivu būve, kā atraktīvs aktivitāšu objekts.

VECĀS PĀVILOSTAS PUBLISKO ĀRTELPU RISINĀJUMI

Ņemot vērā kopējo publiskās telpas strukturplānu, detalizētāk un sīkāk tika risinātas trīs Pāvilostas Vecajam ciemam būtiskas publiskās ārtelpas – E.Šneidera laukums, Dzintaru iela un jūras krasts.

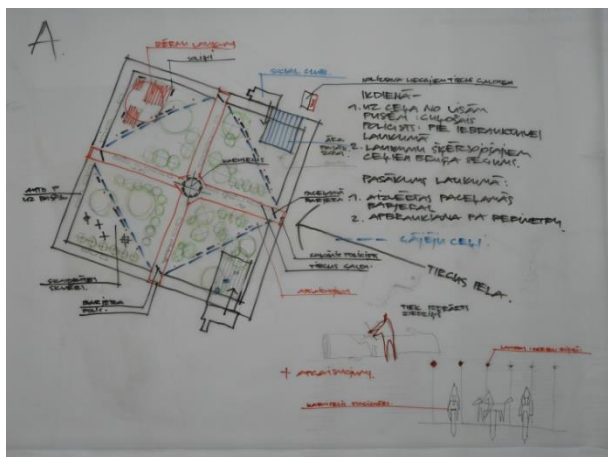
E.ŠNEIDERA LAUKUMS – bijušais Pāvilostas centrs un tirgus laukums, šobrīd zaudējis savu kādreizējo nozīmi un funkciju. Plenēra ietvaros tika meklēta Šneidera laukuma turpmākā vieta un funkcijas pilsētas kontekstā. Attiecībā uz E.Šneidera laukumu tika izstrādāti trīs attīstības varianti (A,B,C).

Visiem izstrādātajiem variantiem bija arī kopīgi apsvērumi:

- sabiedriska - gājējiem brīvi pieejama telpa visā laukuma teritorijā;
- iztekta zaļā teritorija ar esošo stādījumu vai to daļas saglabāšanu;

- visiem laukuma „kvadrātiem“ tiek saglabāts diagonālais gājēju šķērsojums;
- svētku tirgus un pasākumi kā galvenā E.Šneidera laukuma norise;
- pastāvīgu publisko funkciju un aktivitāšu veicināšana laukumā un tam pieguļošajās pašvaldības ēkās, piemēram, Mākslas skolā un Vecajā ambulancē (Vecās Skolas/Sociālā Kluba).

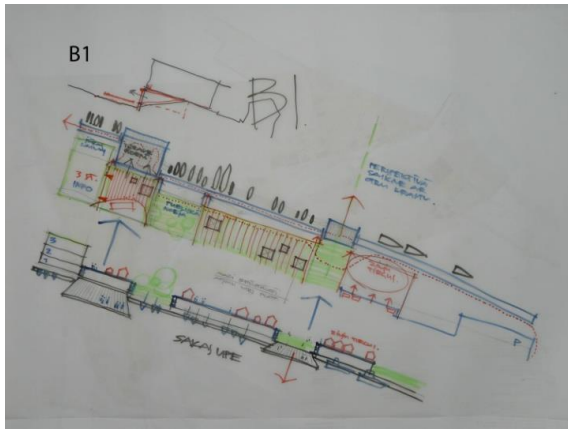
E.Šneidera laukums - Variants A

Variantā A izmantota atsauce uz vēsturisko funkciju - tirgus laukumu. Kā nosaka esošā situācija, laukuma dalījums paliek 4 kvadrātos, kur katram tiek piemērota atšķirīga funkcija, un padarīta katru no šīm zonām sociāli aktīvu un atraktīvu: DA daļa- sociālais klubs ar āra pasākumu zonu, DR daļa- Pāvilstas mākslas skola ar tās ārtelpas aktivitātēm, ZR daļa– „Skaidrītes skvērs“ akcentējot iedzīvotāju aktivitātes atbalstīšanu (koku stādīšanu nozīmīgos ģimeniskos notikumos) un izmantošanu pilsētas ārtelpas veidošanā, ZA daļa – vieta bērnu laukumam.

Pasākumu laikā plānots slēgt autosatiksmi Tirdz un Brīvības ielu posmā cauri E.Šneidera laukumam. Par iebraukšanu E.Šneidera laukumā norāda „guļošie policisti“, kas regulē ātrumu šajā publiskajā teritorijā un paceļamās barjeras, kas tiks izmantotas tirgus pasākumu gadījumos. Tirgus stendi īslaicīgi tiek izvietoti autosatiksmi slēgtajos Tirdz un Brīvības ielas posmos, pārējā laikā atrodoties vecajā vai jaunajā tirgū. Pasākumu laikā laukuma centrā (ielu krustpunktā) tiek novietots nozīmīgs vides objekts – karuselis, Ziemassvētku egle utml. Īpašu atsaucību plenēra dalībnieku vidū ieguva tieši karuselis – bez motora un ar pašu taisītiem koka zirdziņiem vai sēžamajiem, kas izgatavoti no jūras izskalotiem kokmateriāliem. Ar perimetrālu brauktuvi, tiek nodrošināta laukuma apbraukšana tirgus un pasākumu laikā, kā arī organizēta piebraukšana apkārtesošajiem īpašumiem.

Dzintaru iela un Sakas upes krasts, Variants B1

Variantam B1 pamatā ir 2010.gada saskaņotais detalplānojums ar būvapjomu upes krastā. Paredzētās būves abās malās plānotas publiskās noejas (platas kāpnes) pie Sakas upes un liela apjoma dēļu platformas virs ūdens. Platformas savstarpēji savienotas ar garu laipu paralēli krastam, kas paredzēta laivu pietauvošanai. Labajā teritorijas malā pie pašreizējās zvejnieku ostas iecerēts zivju tirgus, kas tāpat kā citām funkcijām paredzētie apjom, i projektēti ar pietāti pret senajām zvejnieku būdām Sakas krastos. Viļņu ielas turpinājums ievērtēts kā perspektīvā vieta gājēju tiltam uz Sakas kreiso krastu.

Dzintaru iela un Sakas upes krasts, Variants B2

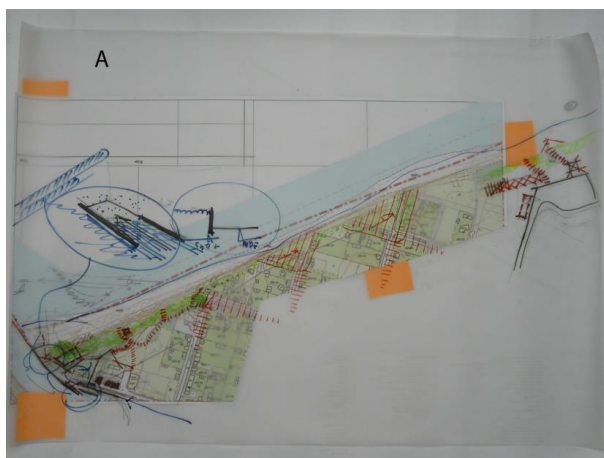
Variants B2 izstrādāts ar mērķi saglabāt upes krastmalu tādu, kāda tā bija pagājušā gadsimta sākumā, tomēr Pāvilostas ostu attīstot līdz 100 jahtu uzņemspējai. Iecerēta promenāde gar upes krastu, izmantojot jau izveidoto Sakas padziļinājumu un krasta līnijas ieliekumu starp Tirgus un Vētras ielām. Pretī Tirgus ielai publiskā laivu piestātne, slīps laivu nolaišanai un kafejnīca-terase. Būvapjomi, ja tādi būs nepieciešami, ir novirzīti no Tirgus ielas pa straumi uz augšu ar perspektīvo attīstību pašreizējās zivju rūpnīcas teritorijā.

JŪRAS KRASTA TERITORIJAI būtiskākais jautājums bija par paša krasta teritorijas saglabāšanu un nostiprināšanu, kā arī par cilvēku plūsmas organizēšanu piejūras teritorijā un pludmalē. Pludmale Pāvilostā veido krustpunktus ar astoņām ielām un tādējādi ir viegli pieejama īsākām vai garākām pastaigām. Divus līdz trīs mēnešus gadā tā ir viena no galvenajām plūsmas vietām pilsētā. Pludmalei un krastmalai ir potenciāls būt apmeklētai arī garākā sezonā ar nosacījumu, ka ar pavisam nelielu apgaismojumu

palīdzētu atrast ceļu ārā uz ielām arī tumšajā diennakts laikā. Atkritumu savākšanu un soliņus varētu veidot ielu galos nostiprinātajā krasta daļā, jo pludmalē smilšu kārtas biezums gada laikā var mainīties par 30 – 40 cm, turklāt rudens vētrās viļņi pludmali pārskalo pilnībā.

Plenēra laikā tika izskatīti dažādi krasta erozijas mazināšanas stiprinājumi – no tradicionāliem laukakmeņu, ģeotekstila, augsni saturošu augu izmantošanas līdz mazāk zināmiem, piemēram, „smilšu zeķes“ izmantošanu, kas mazina viļņu spēku jau jūrā pie 3 sēkļa. Tomēr kvalitatīvai diskusijai par šiem jautājumiem pietrūka speciālista hidroģeoloģijā. Būtiskākie darba grupu secinājumi par šo teritoriju bija:

- Esošais izskats ar dažādiem ielu pielsēgumiem pludmalei ir tradicionālākais un labākais;
- Lai rastu labāko risinājumu krasta erozijas mazināšanai jāpiesaista inženieris hidroģeologs;
- Projektēšanas uzsākšanai nepieciešams topogrāfiski definēt nemaināmo jūras krasta līniju;
- Respektējot vecā ciema iedzīvotājus un vajadzību pēc relatīva miera, attīstīt divas lielākas publiskas pieejas jūrai abos vecā ciema galos Dzintaru un Kalna ielās, tādējādi samazinot slodzi biezi apdzīvotajās Vītolu, Viļņu, Tirgus ielās.

Jūras krasta teritorija Pāvilostā

1. publiskā pieeja pludmalei - teritorija molu sākumā kā iedzīvotāju un viesu „galapunkts“. To var veidot kā piejūras parku un sabiedrisku centru ar konkrētām, atpūtai nepieciešamām funkcijām: publiskās tualetes, duša, kafejnīca ar iespēju baudīt jūras skaistumu arī sarežģītākos laika apstākļos, ūdenssporta bāze, apkalpes transporta nobrauktuve pludmalē. Šis ir ļoti būtisks publiskās telpas struktūras punkts, kura risināšana jāvirza kā prioritāra.

2. publiskā pieeja pludmalei - esošais kempings un telšu vieta Kalna ielas galā. Būtu nepieciešams attīstīt jaunus piesaistes pasākumus (piemēram, atdzīvināt fragmentu no Padomju Savienības Rietumu robežas – jūras krasta apsardzes pasākumiem), veidot plašāku apkalpojošo funkciju klāstu.

Esošos „zaļos trijstūrus“, kas veidojas ielu galos (Vītoli, Viļņu, Turgus, Lejas ielās), nepieciešams labiekārtot kā publiskas pieejas vietas jūrai tikai tik, cik nepieciešams pilsētas infrastruktūrai, bet pārējais jāatstāj pašu apkārtesošo iedzīvotāju aprūpē. Tas būtu piemērs racionālam pārvaldības veidam un līdzdalībai. Ikvienai no pieejām jūrai vajadzētu būt apgaismotai. Radoši piedāvājumi plenēristiem radās attiecībā uz apstāšanās aizliegumiem ielās pretī labākajai Latvijā viļņu vietai, izvietot ceļazīmi *apstāties aizliegts* ar papildsekciju, ja *vēja ātrums <10m/s*, vai *apstāties atļauts*, ja *vējš > 10 m/s*. Varbūt pāris dienas gadā serferu auto arī radītu neērtības, bet pārējā laikā tās netraucētu vietējiem iedzīvotājiem. Šāda zīme būtu pietiekoši unikāla lai pati par sevi kalpotu, kā tūrisma objekts – Pāvilostas „odziņa“, ko drukāt uz pastkartēm.

***

Plenēra dalībnieki savu darbu veica cerībā, ka pašvaldība atbalstīs personas, biedrības un uzņēmumus, kuru pašreizējā darbība un projekti iekļaujas un papildina pilsētas attīstību, un ka pilsētas plānošanas aktivitātes tiks dialogā pārrunātas ar uzņēmējiem un iedzīvotājiem tiem saprotamā veidā un valodā, veicinot to iesaisti pilsētas attīstībā ilgtermiņā.

Ņemot vērā, ka rit darbs pie Pāvilostas novada Attīstības programmas 2012. - 2018.gadam un Pāvilostas novada teritorijas plānojuma 2012. – 2024.gadam izstrādes, mūsu un jūsu vīzijas par nākotnes Pāvilostu ir aktuālas. Tādēļ laiks uzdot jautājumu - kas Pāvilosta būs nākotnē – brīvdienu mājas vai mūsdienīga dzīvesvieta ar savām nemainīgajām vērtībām?